ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

ՔԱՂԱՔԱԳԼՈՒԽ ԱԼ. ԽԱՏԻՍԵԱՆԻ ՃԱՌԸ

(Արտասանված յոբելեանական հանդիսին Ներսիսեան դպրոցում)

—

Ձեր բարձր գերազանցութիւն, ձեր սրբազնութիւն, յարգելի պարոններ ու տիկիններ. Թոյլ տուէք ինձ Թիֆլիս քաղաքի, նրա ազգաբնակութեան և ինքնավարութեան անունից արտայայտել ամբողջ հայ ժողովրդին, յանձին Նորին Սրբութիւն Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի, ջերմագին խնդակցութիւն այսօրվայ հանդիսի առիթով։ Տասնհինգ դար առաջ, հայ ժողովրդի կեանքի ոսկեդէն շրջանում, գտնվեցին հայ գրերը։ Եւ նրանք չը կորան, չոչնչացան այն սոսկալի արեան հեղեղներում ու տանջանքների հնոցում, որոնց միջից անցան հայոց պատմութիւնն ու հայ ժողովուրդը։ Ծակատագիրը հասցրեց նրանց մինչև մեր օրերը։ Չորս հարիւր տարի առաջ առաջին անգամ լոյս տեսաւ հայերէն լեզուով հրատարակված գիրքը։ Եւ ժողովրդի կուլտուրական կենսունակութեան այդ մեծ կոթողները հանդիսանում են այն անշէջ հուրը, որ ջերմացնում է ժողովրդի կեանքը նրա գոյութեան ամենամռայլ շրջաններում։ Նրանց շնորհիւ, հայ ժողովուրդը ապացուցեց իր իրաւունքը գոյութիւն ունենալու աշխարհիս կուլտուրական ազգերի շարքում, և այդ իրաւունքը այժմ ոչ ոք չէ ժխտում։ Բայց գոյութիւն ունենալ՝ չի նշանակում ապրել միայն ֆիզիքական կեանքով։ Թոյլ տուէք ինձ մաղթելու, որպէսզի՝ այլ և այլ երկիրներում ապրող հայերի համար հաւասար չափով ամեն տեղ էլ լինի այնպիսի հնարաւորութիւն խաղաղ կեանքի, որ անխռով կարողանան վայելել մայրենի դպրոցի և նրա զէնքի՝ տպագրական գրքի մեծ բարիքները ու ձգել իրանց լուման աշխարհի ընդհանուր կուլտուրական գանձանակը։ Թոյլ տուէք մաղթել, որպէսզի հայ ժողովուրդը, որ մի շարք դարերի միջից բերել-հասցրել է իր ազգային հոգևոր դէմքը, ամենուրեք կարողանայ վայելել մարդկային կեանքի այն պայմանները, որոնց մէջ ամեն մի գեղջուկ ու բանւոր լինէր գրագէտ ու կարողանար գիտակցօրէն մասնակից լինել մեծ հայրերին՝ Սահակին ու Մեսրոպին մեծարելում։ Թիֆլիսի բոլոր այլացեղ ազգաբնակութիւնը այս հանդիսաւոր օրերին ջերմագին բարեմաղթում է հայերի կուլտուրական-հոգևոր կեանքին բաղդաւոր զարգացում։ Անցեալի յուշարձանները թող ոգևորեն ժամանակակիցներին՝ յետագայում մեծագործութիւններ կատարելու։